

Utmattelse, stress og mestring

Tormod Landmark
Psykologspesialist, ph.d.

Utmattelse

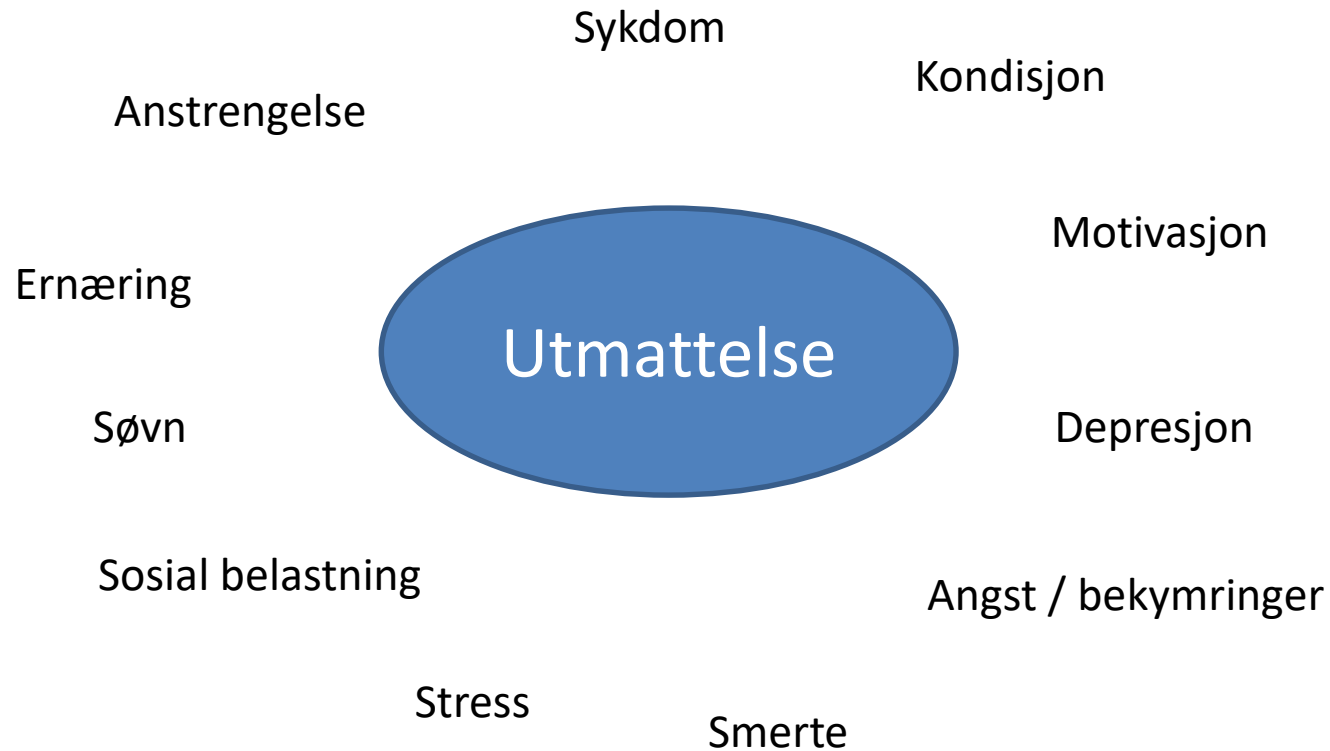
Opplevelse av økt *anstrengelse* og redusert kapasitet for å gjennomføre oppgaver!

- **Kroppslig:** tung i kroppen, tungt å bevege seg, stopper opp....
- **Mentalt:** tungt å tenke, tungt å konsentrere seg, ufokusert, distraherbar....

Signal om **kostnaden** ved den aktiviteten vi holder på med, og viktigheten av **neglisjerte behov** og **andre mål**.

Hockey (2013) The Psychology of Fatigue, Cambridge university press

Mange faktorer påvirker

Stress

Stressor: Alt som forskyver likevekten!

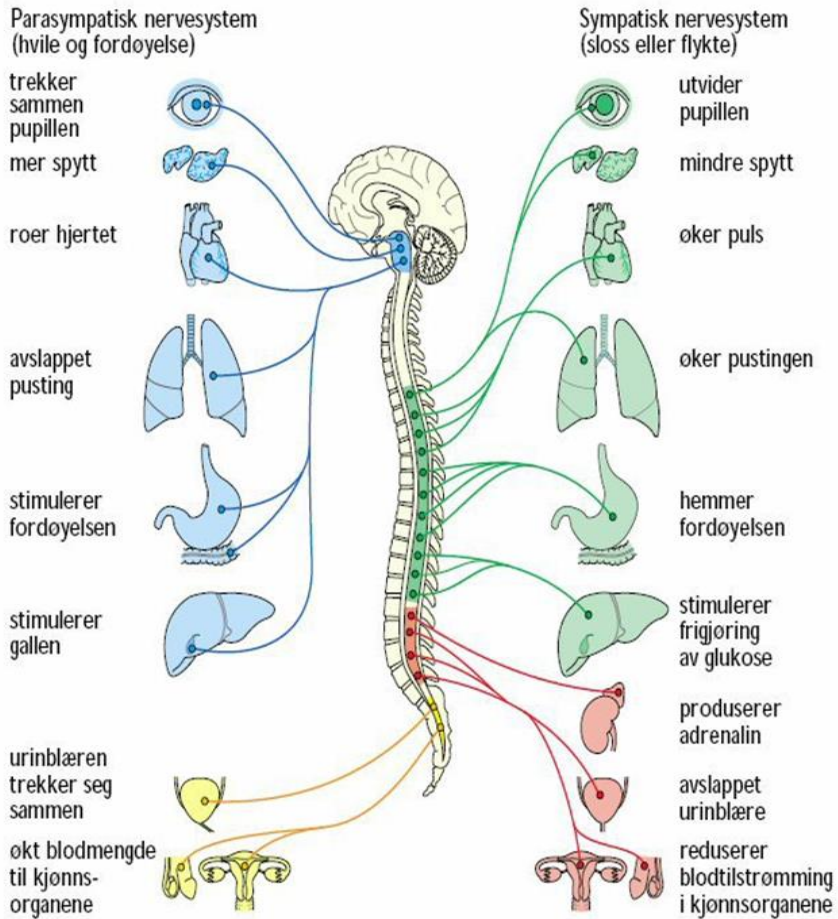
Stressrespons: (fight or flight)

- Mobilisere energi for å løse problemet og oppnå likevekt.
- Rask og effektiv reaksjon for å fremme en rask «løsning».

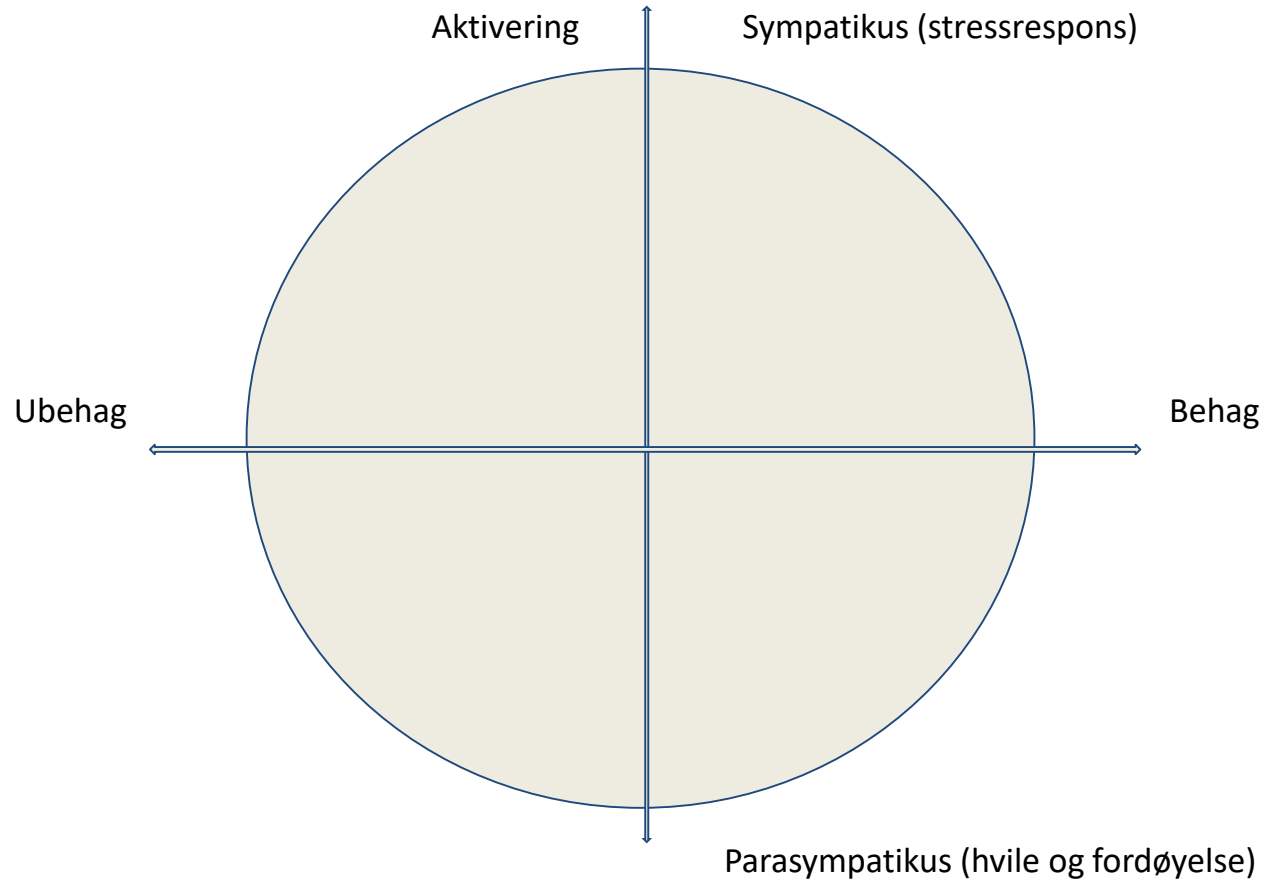
1. Aktivering av autonome nervesystem:
2. Stresshormon (kortisol):

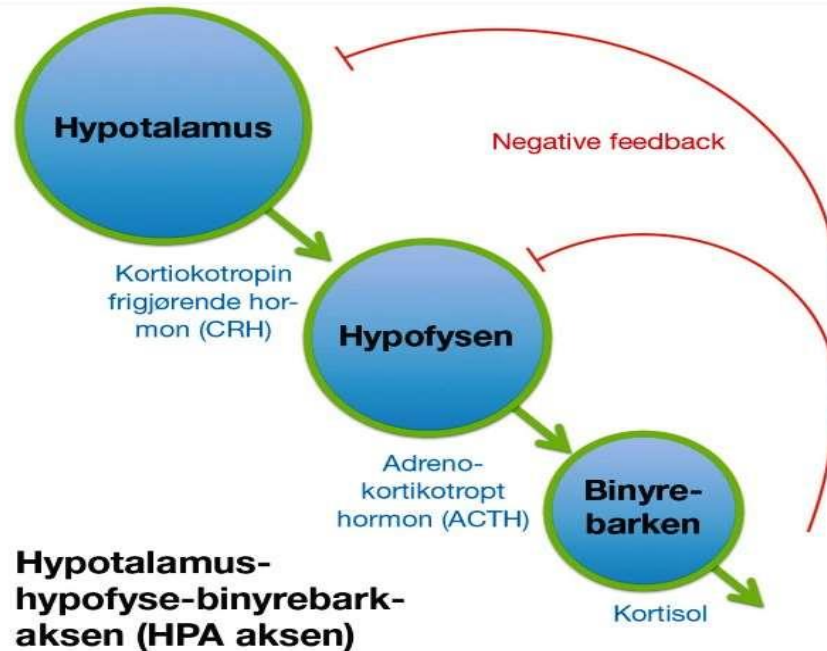
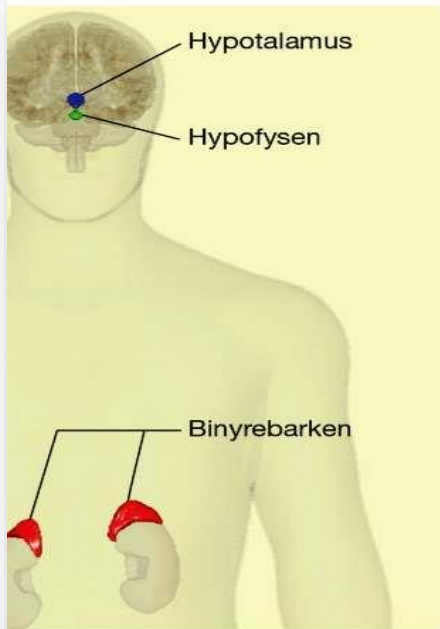
Rask respons: Det autonome nervesystemet

Det autonome kompass

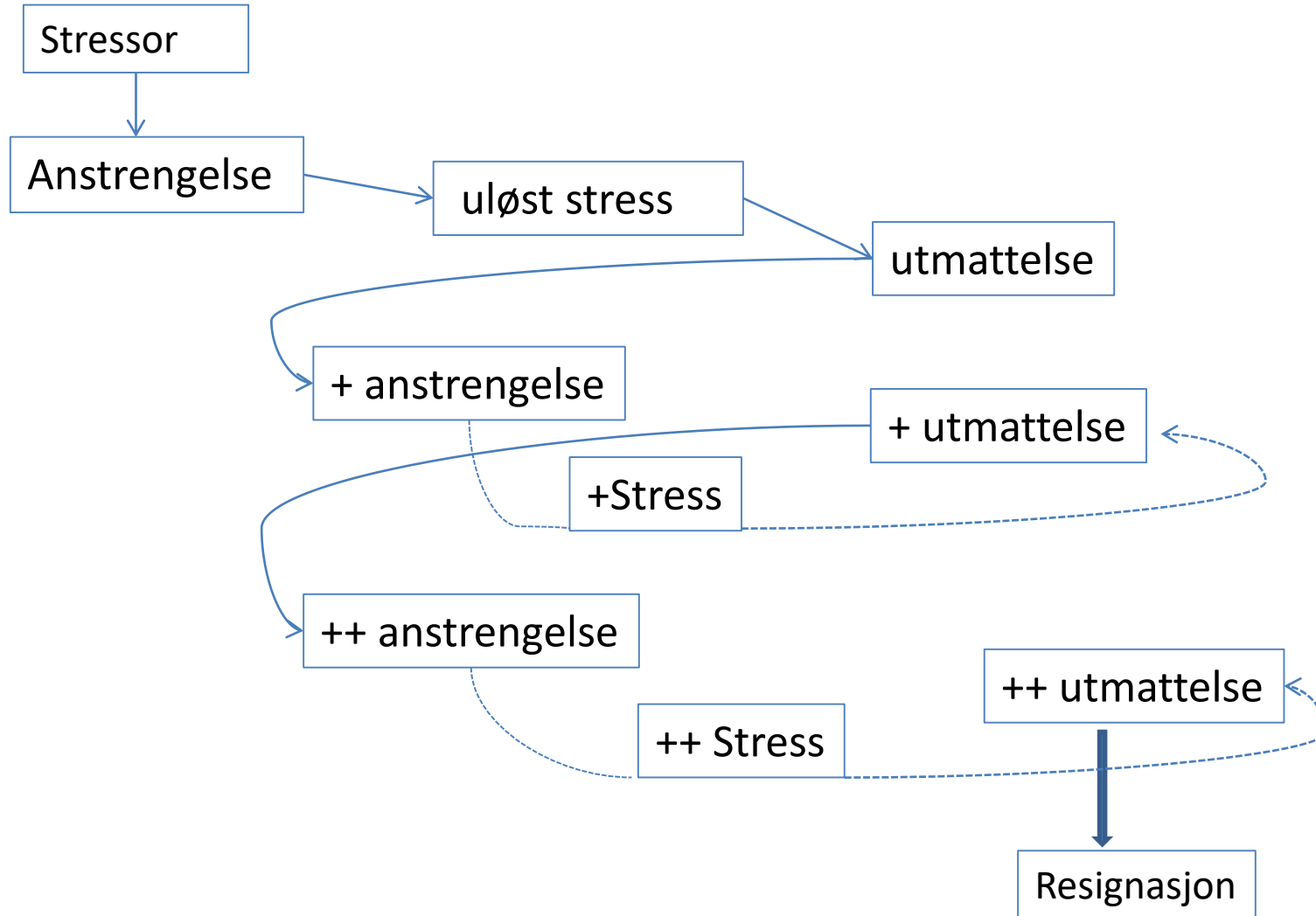
Langsom respons: Stresshormonet kortisol

Hjelper det autonome nervesystemet
Frigir glukose (energi til cellene)
Hemmer betennelse og reduserer smerte
Demper immunsystemet

Tilbakekoblingsløyfe sørger for nedregulering ved langvarig aktivering.

Stress og kronisk utmattelse

Mestring

- **Problemfokusetert mestring**

Å gjøre noe for å endre situasjonen

- Planlegge, strukturere, organisere handling
- Øke innsats, ikke gi seg
- Unngå det som forverrer

- **Emosjonsfokusetert mestring**

Å regulerer emosjoner som er knytte til en stressende hendelse

- Søke støtte
- Roe ned
- Grubling og bekymring

Skille mellom det man kan gjøre noe med (problemfokusetert), og det man ikke kan gjøre noe med(emosjonsfokusetert).

Tro på egen mestring

Ønske om å nå et bestemt mål
+ Tro på at en vil kunne klare å nå målet
= Motivasjon

- Hvilke mål skal du sette deg?
- Hvordan nå disse målene på tross av endringer i helsen?
- Hvordan fokusere på målende, på tross av utmattelse?
- Hvordan evaluere fremgang?
- Hvordan markere fremgang?